Monica Cristina Anisie
Monica Cazacu
Georgeta David
Lavinia Mihaela Elisabeta Dumitrescu
Maria Ramona Nedea
Carmen Pleșa
Oana Melania Popescu

PREGĂTIRE COMPLETĂ LA

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

PENTRU EVALUAREA NAȚIONALĂ

Clasa a VIII-a

art Klett

CUPRINS

I Programa pentru *Evaluarea națională pentru absolvenții clasei a VIII-a*, disciplina *Limba și literatura română* 5

II Modele de rezolvare a exercițiilor de literatură 9

III Repere teoretice pentru gramatică 49

IV Teste de antrenament

Testul 1 84
Testul 2 89
Testul 3 94
Testul 4 100
Testul 5 105
Testul 6 110
Testul 7 115
Testul 8 120
Testul 9 125
Testul 10 131
Testul 11 137
Testul 12 142
Testul 13 148
Testul 14 153
Testul 15 159
Testul 16 164
Testul 17 169
Testul 18 175
Testul 19 180
Testul 20 186
Testul 21 191
Testul 22 196
Testul 23 201
Testul 24 206
Testul 25 211
Testul 26 217
Testul 27 223
Testul 28 228
Testul 29 234
Testul 30 240
Testul 31 246
Testul 32 251
Testul 33 257
Testul 34 262
Testul 35 267

II.

Modele de rezolvare a exercițiilor de literatură

Cum rezolvăm exercițiul 6?

1. Trăsătura unui personaj
2. Elemente de versificație/prozodie
3. Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă
4. Tipare textuale
   a. Tipar narativ
   b. Tipar descriptiv
   c. Tipar dialogat
   d. Tipar explicativ
   e. Tipar argumentativ
5. Tipuri de text
   a. Text narativ
   b. Text liric
   c. Text dramatic
6. Rolul indicațiilor scenice
7. Cum interpretăm o figură de stil?

Cum rezolvăm exercițiul 7?

1. Diferențe de limbaj
2. Elemente de conținut comun
3. Tema comună

Cum rezolvăm exercițiul 8?

1. Emoții/sentimente transmise de textul liric
2. Ce simte personajul când...?
3. Exprimarea opiniei

Cum rezolvăm exercițiul 9?

Subiectul al II-lea

1. Mesajul textului liric
2. Caracterizarea unui personaj
3. Compunerea narativă, cu inserarea unor secvențe
4. Rezumatul
5. Textul argumentativ
6. Compunerea descriptivă
7. Scrisoarea
8. Pagina de jurnal

CUM REZOLVĂM EXERCIȚIUL 6?

1. TRĂSĂTURA UNUI PERSONAJ

- Precizează trăsătura și indică mijlocul de caracterizare prin care ai identificat-o.
  - trăsătură directă (numită; explicită):
    - narator;
    - alte personaje;
    - autocaracterizare.
  - trăsătură indirectă (dedusă):
    - comportament;
    - fapte/acțiuni;
    - relația cu celelalte personaje;
    - limbaj;
    - atitudine;
    - vestimentație;
    - nume.
- Explică secvența în care trăsătura este numită sau de unde ai dedus-o și susține-o cu exemplu citat din text.

Trăsături morale: modestie, timiditate, seriozitate, rigoare, generozitate, toleranță, seninătate, prietenie, înțelepciune, politețe, tărie de caracter, capacitate de a se adapta, curiozitate/dorință de cunoaștere, empatie, viclenie, ipocrizie (dorință de a părea altceva decât este în realitate), egoism, naivitate, blândețe, fragilitate/vulnerabilitate, sensibilitate.

Exemplu

Precizează, în două-trei enunțuri, o trăsătură morală a personajului Emil, identificată în fragmentul de mai jos, precum și mijlocul de caracterizare, ilustrându-l cu o secvență. 6 puncte

- precizarea trăsăturii – **2 puncte**
- precizarea mijlocului de caracterizare – **1 punct**
- ilustrarea mijlocului de caracterizare cu o secvență – **1 punct**
- respectarea normelor de punctuație și a ortografiei (0-1 greșeli – 1 punct; 2 sau mai multe greșeli – 0 puncte) – **1 punct**
- încadrarea în numărul de enunțuri indicat – **1 punct**

„De câte ori se vedeau la madam Rugea, în hol, prin curte sau pe scara de serviciu, el îi spunea săru'mâna și, cu numai două cuvinte, o topea. Apoi, mai sus de stația autobuzului, s-a întâmplat să o ajute la niște sacoșe grele, dintre care una cu cartofi și alta cu un dovleac, țin bine minte, iar într-o după-amiază, în centru, când a întâlnit-o la farmacie, s-a oferit să-i aducă un unguent pentru durerile de spate, ca să o scutească să-l cumpere."

Filip Florian, *Toate bufnițele* (fragment)

Modele de răspuns

A. Personajul Emil dă dovadă de amabilitate. Această trăsătură este susținută de comportamentul altruist, de gesturile serviabile, prietenoase, expresie a caracterizării indirecte, aceasta fiind ilustrată în secvența: „[...] s-a oferit să-i aducă un unguent pentru durerile de spate, ca să o scutească să-l cumpere".

B. Personajul Emil este politicos. Această trăsătură, redată prin caracterizare indirectă, este susținută de maniera cuviincioasă, curtenitoare cu care se adresează doamnei Rugea, ilustrată în secvența: „De câte ori se vedeau [...] el îi spunea săru'mâna [...]".

2. ELEMENTE DE VERSIFICAȚIE/PROZODIE

- Versificația sau prozodia se ocupă de regulile de construcție a poeziei și este o formă specială de exprimare, caracterizată prin folosirea armonioasă a sunetelor. Elemente de versificație:
  - **Versul** este un rând dintr-o poezie.

- **Măsura** reprezintă numărul de silabe dintr-un vers (atenție la cuvintele scrise cu cratimă – aceasta marchează rostirea într-o singură silabă). Măsura poate fi variabilă, existând versuri scurte (de 5-6 sau 7-8 silabe) și versuri lungi (12-18 silabe) și poate fi constantă în toată poezia sau poate varia. Dacă toate versurile date au același număr de silabe, precizează că măsura este invariabilă și indică numărul de silabe; dacă versurile au măsuri diferite, precizează că măsura este variabilă și indică numărul cel mai mic și numărul cel mai mare de silabe.
- **Rima** poate fi:
  – încrucișată: 1-3 și 2-4 (a b a b);
  – îmbrățișată: 1-4 și 2-3 (a b b a);
  – împerecheată: 1-2 și 3-4 (a a b b);
  – monorimă: toate cele patru versuri rimează.

Exemplu

Precizează tipul de rimă din următoarele secvențe:

„A fost odată ca-n povești,
A fost ca niciodată,
Din rude mari împărătești,
O prea frumoasă fată.”

Mihai Eminescu, *Luceafărul* (fragment)

Răspuns: rimă încrucișată

„Copacii albi, copacii negri
Stau goi în parcul solitar
Decor de doliu funerar...
Copacii albi, copacii negri.”

George Bacovia, *Decor* (fragment)

Răspuns: rimă îmbrățișată

„Codrule, codrușule,
Ce mai faci, drăguțule,
Că de când nu ne-am văzut
Multă vreme au trecut.”

Mihai Eminescu, *Revedere* (fragment)

Răspuns: rimă împerecheată

„Sufletul meu de copil
mă poartă din april
în april
pe brațele Afroditei don Mil.”

Gheorghe Tomozei, *Monorimă* (fragment)

Răspuns: monorimă

3. TRANSFORMAREA VORBIRII DIRECTE ÎN VORBIRE INDIRECTĂ

- eliminarea liniei de dialog;
- nu se păstrează intonația;
- se păstrează verbele de declarație (*a spune*, *a întreba*, *a zice* etc.);
- introducerea unei conjuncții: *că*, *să*, *dacă*;
- reproducerea fidelă a replicilor (verbele de la persoana I și a II-a devin verbe la persoana a III-a; se elimină interjecțiile; se înlocuiesc *aici* cu *acolo*, *acesta* cu *acela*, *acum* cu *atunci*).

Exemplu

Bunica a spus:
— Vino acum pe la noi! ⟶ Bunica a spus să vină atunci pe la ei.
(vorbire directă) (vorbire indirectă)

4. TIPARE TEXTUALE

a. Tipar narativ

- la nivel morfologic: verbe prin care se redă o acțiune;
- acțiune plasată într-un timp și într-un spațiu;
- personaje;
- narator (omniscient/obiectiv, narator-personaj/subiectiv).

◆ Un aspect definitoriu este **acțiunea**. Textul prezintă o serie de întâmplări desfășurate în ordine cronologică, redate prin tehnica înlănțuirii sau reconstruite de întoarceri în timp/evocare/rememorare (vezi ce se potrivește în textul tău, rezumând acțiunea în câteva cuvinte).

◆ Pentru a înfățișa acest șir de întâmplări, este folosită **narațiunea**. Aceasta este realizată la persoana I sau la persoana a III-a (exemplifică tipul de narator, evidențiat în text prin forme verbale și pronominale de persoana I sau a III-a).

- Narațiunii la persoana I îi corespunde un narator-personaj, subiectiv, implicat, situat în interiorul universului ficțional.
- Narațiunii la persoana a III-a îi corespunde un narator omniscient, obiectiv, impersonal, neimplicat, situat în afara universului ficțional.

◆ Acțiunea este plasată într-un context **spațio-temporal** (dă exemple de indici de spațiu și timp), la ea luând parte **personaje** (numește-le).

Exemplu

Precizează, în două-trei enunțuri, o trăsătură a tiparului narativ, identificată în fragmentul următor, ilustrând-o cu o secvență din text.

„În unele duminici mă duc cu tata la film, dar doar după-amiază, pentru că dimineața este închis. Înainte să plece, cu mama mă duceam rareori, pentru că ei îi plăcea mai mult să se joace de-a tot felul de jocuri și să vadă filme pe calculator. Făcea floricele la cuptorul cu microunde și apoi le dădea cu unt și ne așezam amândoi pe canapea, cu pătura cu desene magice pe care scrie «madeinturkey» și pe care a adus-o odată dintr-un loc care se numește Istanbul, care nu este Pakistan, deși tata spune că acolo toți bărbații poartă mustață și femeile seamănă cu mama Naziei, pentru că li se văd foarte puțin fețele.”

Alejandro Palomas, *Un fiu* (fragment)

Model de răspuns

O trăsătură a tiparului narativ este prezența naratorului. Astfel, în fragmentul dat se remarcă un narator-personaj, subiectiv, asociat narațiunii la persoana I, ilustrată în secvența: „În unele duminici mă duc cu tata la film […]”.

b. Tipar descriptiv

- grup nominal (substantiv + adjectiv);
- descriere detaliată de tip portret/tablou și sentimente provocate de ceea ce se descrie;
- expresivitatea limbajului, susținută de figuri de stil și de imagini artistice;
- timpurile prezent și imperfect, verbe statice.

Identifică ce se descrie și apoi cum se descrie!

Exemplu

Precizează, în două-trei enunțuri, o trăsătură a tiparului descriptiv, identificată în fragmentul de mai jos, ilustrând-o cu o secvență din text.

„Ronțăitul calului era prietenos și bun, aproape ca o prezență, fidelă, mai scumpă decât a unui frate cu grai omenesc. […] Altă dată, ne opream în lunca Siretului. […] Intram amândoi la adânc. Iar după baie, Zair, cuprins de o voioșie copilărească, se rostogolea în nisip, tăvălindu-se pe spate, agitându-și picioarele ca o gânganie uriașă, necheza, strănuta, zvâcnea din copite și fugea singur, fără șa și frâu, peste lanuri, până ce nu mai auzeam, cu urechea lipită de pământ, cadența galopului. Se întorcea târziu, viclean, cu ocoluri lungi, ca un copil ghiduș, pășind tiptil, într-un joc de-a v-ați ascunselea. Cred că avea umor; mi se părea câteodată în ochii umezi și catifelați că văd o lumină de râs omenesc.”

Cezar Petrescu, *Zair* (fragment)

Model de răspuns

O trăsătură a tiparului descriptiv este prezența figurilor de stil, care îi sporesc expresivitatea. Astfel, imaginea dinamică ilustrată în secvența următoare pune în evidență o enumerație cu rol descriptiv, prin cumularea unor detalii, redate cu ajutorul verbelor la imperfect: „[…] se rostogolea […], necheza, strănuta, zvâcnea din copite și fugea […]”.

c. Tipar dialogat

- succesiune de replici;
- fiecare replică este marcată prin linie de dialog și anunțată printr-un verb de declarație: *a spune*, *a zice* etc.;
- rol de caracterizare a personajelor și dinamizare a narațiunii; pune în lumină relația dintre personaje.

Exemplu

Precizează, în minimum două enunțuri, o trăsătură a tiparului dialogat, identificată în textul 1, ilustrând-o cu o secvență relevantă.

Textul 1

„După câte secunde de ezitare, fata începu să vorbească, strângând receptorul telefonului din secretariatul liceului:
— Mama, s-au afișat rezultatele.
— Ce-ai făcut?
— Am luat 10 la română și la franceză.
— Și la mate?
— 3.75.
Se cufundară amândouă în tăcere.
— Asta e. Hai, vino acasă.
O așteptau amândoi în bucătărie. Nimeni nu scotea vreun cuvânt. Nu era pregătită să le pareze reproșurile care zvâcneau pe limbă, le simțea acolo, gata să o înjunghie.
— Eu nu pot să înțeleg. Cum poți să iei 10 la toate și să nu iei măcar un 5 la mate? Începu tatăl.
— Asta e.
Maria se uita la unghiile negre ale mamei sale. Tocmai se întorsese de la animale. Părinții ei erau țărani. Munceau singuri 30 de hectare de pământ și creșteau 50 de porci, al căror miros era adus acum de vânt până în bucătăria pe care o lărgiseră de curând.”

Georgiana Sârbu, *Bacalaureat* (fragment)

Model de răspuns

O trăsătură a tiparului dialogat este succesiunea de replici. Inițial, replicile surprind dialogul dintre fiică și mamă, ulterior intervenind și tatăl în discuția despre eșecul de la examen. Astfel, o secvență relevantă care surprinde acest schimb de replici este următoarea:
„— Mama, s-au afișat rezultatele.
— Ce-ai făcut?
— Am luat 10 la română și la franceză.
— Și la mate?
— 3.75.”

d. Tipar explicativ

- indicativ prezent;
- cuvinte specializate din domeniul la care se face referire în text;
- persoana a III-a;
- se explică un fenomen (prin informații exacte, opinii);
- apar conectori logici: *pentru că*, *de aceea*.

Sugestii de secvențe explicative:
- definirea unui concept (încălzirea globală/realitatea virtuală/specii pe cale de dispariție);
- prezentarea unei tehnici din desen (crochiu, tempera, ulei), dans (vals/tangou), scriere (regulile de scriere a unui text argumentativ/explicativ/descriptiv/narativ sau indicații pentru a scrie o poezie);
- prezentarea unui experiment/truc simplu științific sau de magie;
- prezentarea tacticilor de construcție a unui zid, de organizare a unui oraș/unei cetăți care există în realitatea istorică sau imaginară; prezentarea unui asalt/unei tactici militare; prezentarea modului de funcționare a unui dispozitiv (telefon, calculator, laptop, mașină, motor electric sau cu aburi) sau a

unei platforme (de socializare/învățare); instrucțiuni de înscriere pe platforme (Facebook, WhatsApp), reguli de administrare a unui grup sau cont pe o rețea de socializare.

Exemplu

Precizează, în minimum două enunțuri, o trăsătură a tiparului explicativ, identificată în textul de mai jos, ilustrând-o cu o secvență relevantă.

Am rugat-o pe mama să pregătim plăcinta cu mere, după o rețetă învățată de la bunica. Nici nu e greu de făcut, iar rezultatul mă uimește de fiecare dată! Rețeta o știu pe de rost, dar o voi nota aici, nu care cumva să o uit.

Mai întâi, se face un aluat simplu din jumătate de kilogram de făină, o nucă de drojdie, un praf de sare și o cană de apă călduță. După ce se frământă bine, se lasă la crescut. În acest timp, șase mere frumoase sunt date pe răzătoare, amestecate cu zahăr și călite pe plita încinsă până ce apa se evaporă.

Apoi, se întinde foaia de aluat cât mai subțire, se adaugă umplutura și se rulează foaia de plăcintă.

În cele din urmă, se introduce în cuptorul încins la foc mediu pentru 20-30 de minute.

Plăcinta aburindă se lasă la răcit, se taie în bucăți potrivite și se așază pe o farfurie, pe masă. De aici, va dispărea în câteva minute, fiindcă este delicioasă!

Model de răspuns

A. O trăsătură a tiparului explicativ, identificată în textul de mai sus, este dată de prezența conectorilor logici („mai întâi”, „apoi”, „în cele din urmă”) prin care se marchează pașii care trebuie urmați pentru a coace o plăcintă. O secvență relevantă este: „Mai întâi, se face un aluat simplu […]”.

B. O trăsătură a tiparului explicativ, identificată în textul de mai sus, este reprezentată de terminologia/termenii de specialitate din zona gastronomiei. Astfel, este relevantă secvența „un aluat simplu din jumătate de kilogram de făină, o nucă de drojdie, un praf de sare și o cană de apă călduță”.

e. Tipar argumentativ

- se adoptă o poziție și se susține: *E mai bine să citim cartea sau să vedem filmul?*;
  Cred că e mai bine să citești cartea decât să vezi filmul, pentru că … .
  Cred că filmul e mai interesant decât cartea, deoarece … .
- apar structuri ca: *în primul rând, apoi, de asemenea, cu alte cuvinte, de exemplu, așadar, în concluzie*.

Exemplu

Precizează, în minimum două enunțuri, o trăsătură a tiparului argumentativ, identificată în textul de mai jos, ilustrând-o cu o secvență relevantă.

„Ce cărți contează? **Cred** că esențial pentru mine, ca profesor, este să reușesc să identific cărțile care contează pentru copii. De cele mai multe ori, ne gândim că importante sunt cele despre care noi am învățat sau am descoperit că sunt importante. […] **Evident**, școala trebuie să promoveze criteriul estetic, dar aș spune că **mai întâi** ar trebui să se asigure că are cititori. Asta se poate întâmpla numai în măsura în care pleacă de la cărțile care contează pentru ei, ajungând la cele care contează pentru istoria literaturii. […]

În cele din urmă, fiecare are dreptul la propria ierarhie, inclusiv copiii. Îmi vine în minte unul dintre drepturile enumerate de Daniel Pennac: «Dreptul de a citi orice» (Daniel Pennac, Comme un roman). Când l-am descoperit, am avut o strângere de inimă, **pentru că** mi-am dat seama că eu, ca cititor, țin la acest drept, considerându-l firesc și important, dar că îl încalc când vine vorba de elevii mei. […]”

Marilena Șerban, „Dreptul de a citi orice”, în *Dilema Veche*, nr. 383, 16-22 iunie 2011, dilemaveche.ro (text adaptat)

Model de răspuns

O trăsătură a tiparului argumentativ, identificată în textul de mai sus, este reprezentată de conectorii specifici pentru un text care are drept scop persuasiunea: „cred”, „evident”, „mai întâi”, „în cele din urmă”, „pentru că”.

Astfel, în textul-suport, curajul este evidențiat în secvența în care pilotul stă „la cârmă neclintit” și se luptă cu stihiile, înfruntând, în acest fel, chiar moartea: „Un om singur se zărește / Și la moarte nu gândește”.

Curajul este redat, în textul asociat, de secvența în care Rudy nu ezită să se arunce în apa înghețată a râului Amper, pe timp de iarnă, pentru a-i recupera lui Liesel cartea mult îndrăgită de fetița pasionată de lectură.

(Text redactat de Larisa Ioana Cambera, elevă)

Exemplul 2

Asociază fragmentul din *Toate bufnițele* de Filip Florian cu un alt text literar studiat la clasă sau citit ca lectură suplimentară, prezentând, în 50-100 de cuvinte, o valoare comună, prin referire la câte o secvență relevantă din fiecare text. (Pentru rezolvare, consultă **textul 1** de la paginile 24-25.)

Model de răspuns

Fragmentul din *Toate bufnițele* de Filip Florian îmi amintește de romanul *Oscar și Tanti Roz* de Eric-Emmanuel Schmitt, prin prietenie ca valoare comună.

În textul-suport, este relevantă secvența amiciției dintre Emil și naratorul-personaj, încântat de aprecierea acestui adult care „prefera să taie frunze la câini” alături de el, urmărindu-i încercările de a imita bufnițele.

În textul asociat, prietenia este redată prin discuția dintre Oscar și Tanti Roz, care îl convinge să îi scrie lui Dumnezeu, pentru a cere răspunsuri la frământările sale. Astfel, Tanti Roz petrece mult timp alături de copil, susținându-l în lupta cu boala care îl macină.

SUBIECTUL AL II -LEA

1. MESAJUL TEXTULUI LIRIC

Ce transmite textul? → sentimente, gânduri, idei, stări, trăiri legate/provocate de:

- dragoste neîmplinită, pierdută;
- natură vie, moartă, protectoare;
- legătură a omului cu natura;
- timpul trecător, ireversibil;
- legătura cu strămoșii/amintirea;
- perfecțiunea ființei iubite/idealul de iubire în numele căruia se fac sacrificii;
- condiția omului (omul e trecător/muritor);
- creație, creator;
- paradisul copilăriei etc.

Cum transmite?

- limbaj expresiv; cuvintele sunt folosite cu sens figurat/conotativ;
- figuri de stil, imagini artistice;
- titlu;
- persoana I (monolog interior)/persoana a II-a (monolog adresat);
- repetiții, aliterații („Prin vulturi vântul viu vuia / Vâjâind ca vijelia și ca plesnetul de ploaie”), asonanțe („Argint e pe ape și aur e-n aer”);
- simboluri/cuvinte cu valoare de simbol (pasăre = libertate, zbor, înalt; mare = mister, eternitate);
- câmp semantic.

Exemplul 1

Scrie un text de minimum 150 de cuvinte, în care să prezinți mesajul/o semnificație a textului *Rânduri pentru Anul Nou* de Ion Minulescu.

„Bine-ai venit, An nou!...
Bine-ai venit...
De când te-aștept aproape-am și albit...
Dar fiindcă-mi intri-n casă-ntâia oară,
Te rog să nu-mi faci casa de ocară...
Nu te grăbi să-mi intri pe furiș,

C-abia sosiși...
Noroc că te-așteptam deștept
Să te previu la timp, să fii atent,
Și-n clipa marelui eveniment
Să-mi calci în casă cu piciorul drept... [...]

Așa te vreau!...
Te vreau la trup curat... neprihănit...
Și tot așa la suflet și la minte [...]

An nou...
Ai auzit ce-ți cer?...
Nu-ți cer să faci nimic în casa mea,
Mai mult decât ai face tu-ntr-a ta!... [...]

An nou!...
Fii nou de sus și până jos!...
Copil al nimănui și-al tuturor, [...]

Copil gălăgios...
Desfășură-te-ncet de pe mosor*...
Încet... cât mai încet... și liniștit...
Și fii atent ca nu care cumva
Să ți se rupă firu-n casa mea!...
Bine-ai venit, An nou...
Bine-ai venit!...”

Ion Minulescu, *Rânduri pentru Anul Nou*

* *mosor* – piesă cilindrică cu capete în formă de discuri, pe care se înfășoară ață sau fire

Model de răspuns

Timpul este o temă des întâlnită în creațiile literare; omul pus față în față cu trecerea timpului este încercat de stări de melancolie, nostalgie, dar și, uneori, bucurie, deoarece venirea Noului An poate aduce împlinirea speranțelor.

Un text în care Noul An este așteptat cu bucurie și speranță este și *Rânduri pentru Anul Nou* de Ion Minulescu.

Încă de la începutul poeziei se desprind bucuria și încântarea, stări redate prin repetiția „Bine-ai venit, An nou!... / Bine-ai venit...”; versul „De când te-aștept aproape-am și albit...” sugerează trecerea timpului, un timp îndelungat petrecut în așteptarea unor clipe mai bune.

Anul Nou este perceput ca un eveniment deosebit ce poate aduce cu el schimbări importante în existența omului. Dorința de mai bine este redată prin versurile „Și-n clipa marelui eveniment / Să-mi calci în casă cu piciorul drept...”. „Piciorul drept” este o sugestie a speranței, a încrederii în puterea „marelui eveniment” de a schimba ceva în bine. Enumerația „[...] la trup curat... [...] / și tot așa la suflet și la minte” intensifică dorința unei existențe senine, echilibrate, a unui nou început, curățat de toate relele de până acum. Anul Nou este personificat, văzut ca un prieten căruia îi încredințăm dorințele, gândurile noastre – „Nu-ți cer să faci nimic în casa mea, / Mai mult decât ai face tu-ntr-a ta!...”. Metafora „Copil al nimănui și al tuturor” evidențiază atotputernicia timpului, căruia nimeni nu i se poate sustrage. Dorința de a nu simți cum trece timpul sau de a trece fără evenimente neplăcute este redată prin repetiția/enumerația „încet, cât mai încet și liniștit”.

În finalul textului, se observă o schimbare de atitudine – tonul de bucurie este înlocuit cu un avertisment care aduce în prim-plan tema morții și o aluzie mitologică: „[...] nu care cumva / Să ți se rupă firu-n casa mea!...”.

Ideile sunt susținute și prin timpurile și modurile verbale: conjunctivul exprimă posibilitatea, iar imperativul, dorința, îndemnul (conjunctivul cu valoare de imperativ: „[...] să nu-mi faci casa de ocară”; „Să-mi calci în casă cu piciorul drept...”).

Titlul trimite cu gândul la dorințele așternute pe hârtie, textul căpătând astfel caracterul unui monolog adresat.

Sentimentele intense și dorințele puternice sunt susținute și prin punctele de suspensie care, în același timp, implică cititorul în decodarea acestora (trebuie să înțeleagă, să presupună trăirile intense).

Astfel, Anul Nou este asociat atât cu sentimentul de bucurie, pentru că venirea acestuia este percepută ca o posibilitate ca existența să ni se schimbe, dar și cu trecerea timpului, care ne dă un sentiment de tristețe.

Exemplul 2

Scrie un text de minimum 150 de cuvinte, în care să prezinți mesajul/o semnificație a textului *Trecut-au anii...*, scris de Mihai Eminescu.

„Trecut-au anii ca nori lungi pe șesuri
Și niciodată n-or să vie iară,
Căci nu mă-ncântă azi cum mă mișcară
Povești și doine, ghicitori, eresuri,

Ce fruntea-mi de copil o-nseninară,
Abia-nțelese, pline de-nțelesuri –
Cu-a tale umbre azi în van mă-mpresuri,
O, ceas al tainei, asfințit de sară.

Să smulg un sunet din trecutul vieții,
Să fac, o, suflet, ca din nou să tremuri
Cu mâna mea în van pe liră lunec;

Pierdut e totu-n zarea tinerții
Și mută-i gura dulce-a altor vremuri,
Iar timpul crește-n urma mea... mă-ntunec!”

Mihai Eminescu, *Trecut-au anii...*

Model de răspuns

Textul lui Mihai Eminescu, *Trecut-au anii...*, conturează tema scurgerii ireversibile a timpului, dublată de cea a condiției umane, puternic marcată de tristețe și de nostalgia vremurilor trecute. Mesajul este susținut de caracterul confesiv al poeziei, prin exprimarea directă și gradată a sentimentelor de regret. Vocea lirică se află în ipostaza meditativului, dominată de cea a nostalgicului.

Mesajul textului este susținut atât prin ideile exprimate cu ajutorul mijloacelor artistice, cât și prin titlu. Astfel, invocația „O, ceas al tainei” pune în evidență metafora care creează imaginea unui peisaj al înserării, misterios, înfățișând clipa de tranziție de la diurn la nocturn, o zonă crepusculară, marcată de obscuritate, în care contemplatorul se adâncește.

Caracterul subiectiv al operei este evidențiat de pronumele personal „mă”, dar și de pronumele și adjectivele pronominale posesive „tale”, „mea”. Prin folosirea verbelor la persoana I și a II-a „să fac”, „să smulg”, „să tremuri”, vocea poetică încearcă să îl facă pe cititor părtaș la propriile trăiri și sentimente.

În egală măsură, textul eminescian reflectă momentele din trecut ce nu se mai pot întoarce, omul fiind o ființă efemeră, incapabilă să dea timpul înapoi. Acestea generează o meditație apăsătoare, copleșitoare. De asemenea, aceste sentimente sunt susținute de un limbaj expresiv, bogat în figuri de stil și imagini artistice. În acest sens, enumerația „Povești și doine, ghicitori, eresuri”, cu rol descriptiv și persuasiv prin acumularea detaliilor, construiește o reflecție asupra trecerii timpului, arătând, în egală măsură, imaginea individului care evocă clipa magică a copilăriei, paradisul pierdut al existenței. În plus, metafora „Să smulg un sunet din trecutul vieții” surprinde dorința arzătoare a ființei umane de a retrăi clipe din trecut, de a se reîntoarce într-o zonă pierdută a traseului existențial.

Totodată, metaforele din secvența poetică „Și mută-i gura dulce-a altor vremuri / Iar timpul crește-n urma mea... mă-ntunec”, redau, pe un ton marcat de pesimism, atitudinea ființei umane care asistă neputincioasă la spectacolul de neoprit al existenței, conștientizându-și extincția, sfârșitul.

Titlul pune în evidență tema, caracterul ireversibil al timpului fiind potențat prin folosirea perfectului compus, iar punctele de suspensie surprind sentimentul de nostalgie.

Așadar, mesajul textului lui Mihai Eminescu este asociat unui cadru nocturn și dezolant, marcat de regret și zbucium sufletesc, surprinzând amintirea paradisului pierdut.

(Text redactat de Ioana Manz, elevă)

2. CARACTERIZAREA UNUI PERSONAJ

Fișă de caracterizare a personajului

I. Introducere

- încadrare în operă/fragment/date de identificare a personajului (cine este personajul?);
- tipul de personaj (principal/secundar; simplu/complex*);
- pe cine întruchipează? (copilul fără maniere/elevul conștiincios/omul generos/orgolios etc.)

*** OBS.** Personajul complex însumează atât calități, cât și defecte și este surprins în evoluție, ceea ce îl face ireductibil la o singură trăsătură de caracter.

II. Cuprins

- modalități de caracterizare care contribuie la realizarea portretului personajului, atât fizic, cât și moral.*

1) caracterizare directă:
– de către narator (citate sugestive + comentariul acestora);
– de către alte personaje (citate + comentariul acestora);
– de către personajul însuși/autocaracterizare (citate + comentariul acestora).

2) caracterizare indirectă:
– din modul în care acționează personajul;
– din modul în care vorbește/gândește;
– vestimentație;
– gesturi, mimică;
– atitudine;
– relația cu celelalte personaje (de prietenie, de dragoste, de toleranță, relație conflictuală etc.);
– nume.

*** OBS.** De comentat două sau mai multe secvențe din care ai dedus câte o trăsătură.

III. Încheiere

– exprimarea unui punct de vedere referitor la valoarea pe care o reprezintă personajul* și care se regăsește și la tine, la mesajul transmis prin intermediul acesteia; se pot face analogii cu personaje din alte opere studiate.

*** NOTA BENE!** Moralitatea unui personaj reprezintă calitatea acestuia de a distinge binele de rău și de a acționa corect, conform principiului binelui, a ceea ce este bine/necesar.

Exemplu

Scrie o compunere, de minimum 150 de cuvinte, în care să îl caracterizezi pe „tata”, personajul din textul 1.

În redactarea textului:

- vei menționa două trăsături ale personajului;
- vei ilustra două modalități de caracterizare diferite, prin câte o secvență comentată;
- vei corela o valoare transmisă prin acest personaj cu una importantă pentru tine, justificându-ți răspunsul.

Punctajul pentru compunere se acordă astfel:

- conținutul compunerii – **12 puncte**;
- redactarea compunerii – **8 puncte** (marcarea corectă a paragrafelor – 1 punct; coerența textului – 1 punct; proprietatea termenilor folosiți – 1 punct; corectitudine gramaticală – 1 punct; claritatea exprimării ideilor – 1 punct; respectarea normelor de ortografie – 1 punct; respectarea normelor de punctuație – 1 punct; lizibilitatea – 1 punct).

Notă! Compunerea nu va fi precedată de titlu sau de motto. Punctajul pentru redactare se acordă doar în cazul în care compunerea are minimum 150 de cuvinte și dezvoltă subiectul propus.

Textul 1

„M-am uitat la tata, care avea și el părul ondulat pieptănat pe spate, ceea ce scotea la iveală o frunte înaltă, la fel și tatăl verilor mei, doar că al lui era drept. Așa purtaseră toți tinerii cândva. […]

Aveam ce face, iarna, ordinea celor șapte biblioteci ale familiilor, repartizate pe etaje, dintre care numai una de știință (medicină, chimie, matematică), era tulburată mai des, fiecare își alegea ce-i plăcea. În iarna aia, curând după prima zăpadă, tata-mare ne-a citit unul dintre poemele lui favorite, *Dan, căpitan de plai*, dar finalurile triste ne supărau. […]

Noi citeam o carte numită *Avalanșa*, de An Rutgers Van der Leoff, care avea pe copertă niște schiuri înfipte cruciș în zăpadă, așa cum ni le înfigeam și noi, și doi copii alături. Și cartea asta, pe care ne-o dăduse tata, avea părți triste, [...] dar măcar se termina vesel, iar copiii erau, cumva, învingătorii.

Ca toate celelalte lucruri ale noastre, și cărțile treceau de la unul la altul. Cărțile aveau un mare avantaj față de patine: nu erau albe și negre și nu trebuia să aștepți să-ți crească piciorul ca să le citești, așa că uneori primeam destul de repede o carte citită de Dina. Părinții spuneau totuși că și mintea crește, la fel ca piciorul, dar, întrucât cărțile nu-ți jucau în mână ca picioarele în ghete, nu se vedea când îți sunt prea mari și nici când îți rămân mici. Nici nu li se toceau canturile*, ca la schiuri. Era deci mult mai bine, cu cărțile decât cu celelalte obiecte folosite de noi, rând pe rând.

N-am văzut pe nimeni din casă citind cu atâta poftă ca tata. Cum avea un ban, cum își lua sau ne lua o carte, pe care o deschidea de parcă ar fi vrut să se mute cu totul acolo, înăuntru. Nici nu mă auzea, dacă-i vorbeam când citea. Tata avea la îndemână un Larousse* în care mă punea să caut cuvinte franțuzești, chiar înainte de a ști limba asta, mi le spunea pe litere, și așa franceza s-a amestecat încetul cu încetul între cuvintele mele. Mergeam uneori cu el la librărie să vadă ultimele noutăți. La câteva zile după ce Tanti mi-a povestit despre prima ei excursie pe zăpadă, m-am îmbolnăvit de gripă. Făcusem febră mare, care nu-mi trecea și transpiram de parcă urcasem și eu pe jos, în fustă lungă, până la cabana Postăvaru. Mama m-a «doftoricit» eficient, cum învățase, ca fiică de medic, că trebuie să facă, însă tata mi-a adus, pe post de medicament, o carte mare și groasă – cu multe desene și poezii și fragmente din cărți de copii pentru oamenii mari –, pe al cărei cotor scria, cu un scris clar, de mână, *Antologia inocenței*. Am citit din ea zilnic, toată iarna, și nu m-am mai despărțit de ea niciodată, oriunde am mai locuit."

Ioana Pârvulescu, *Inocenții*

* *cant* – margine, muchie a suprafeței de alunecare a schiurilor

* *Larousse* – serie de dicționare aparținând editurii franceze Larousse

Model de răspuns

Fragmentul din *Inocenții*, scris de Ioana Pârvulescu, se construiește în jurul imaginii tatălui, caracterizat direct, prin vocea naratorului-personaj, încă de la începutul textului: „avea și el părul ondulat pieptănat pe spate, ceea ce scotea la iveală o frunte înaltă". Această secvență introductivă oferă singurele detalii ale portretului fizic, reprezentând, de altfel, date de identificare a personajului.

Relevante pentru caracterizarea indirectă a personajului sunt, mai ales, secvențele care arată pasiunea pentru lectură, de pildă: „n-am văzut pe nimeni din casă citind cu atâta poftă ca tata. Cum avea un ban, cum își lua sau ne lua o carte, pe care o deschidea de parcă ar fi vrut să se mute cu totul acolo. Nici nu mă auzea dacă-i vorbeam, când citea". Aceste secvențe ne arată imaginea unui om pe care actul lecturii îl transportă într-o altă lume („ar fi vrut să se mute cu totul acolo"), oferindu-i experiențe noi. În egală măsură, secvența citată reflectă altruismul tatălui, care nu doar „își lua" o carte, ci „ne lua", afirmă naratoarea, ceea ce arată grija permanentă a părinților preocupați de educația copiilor.

De asemenea, erudiția personajului reiese și din gesturile sale, reprezentând o caracterizare indirectă: „Tata avea la îndemână un Larousse în care mă punea să caut cuvinte franțuzești". Dar preocupările sale se răsfrâng și asupra copiilor, cărora le cultivă dragostea pentru cărți, chiar și prin simplul gest de familiarizare a acestora cu adevăratul templu al cărții, librăria, așa cum aflăm din confesiunea naratoarei: „Mergeam uneori cu el la librărie să vadă ultimele noutăți".

În plus, prin imaginea acestui personaj se transmite o valoare esențială, cu care se asociază, în general, imaginea părinților: altruismul, devotamentul, fiindcă grija permanentă a părintelui este copilul. În acest sens, textul ne arată preocuparea tatălui pentru a-și educa fiica, insuflându-i dragostea pentru citit, de exemplu, aducându-i, „pe post de medicament", o carte pe care copila o va îndrăgi toată viața („nu m-am mai despărțit de ea niciodată"). Altruismul face parte și din sistemul meu de valori, alături de altele asemenea, precum dragostea pentru cărți, deoarece cred că o lume în care oamenii nu se gândesc doar la ei înșiși este o lume mai bună, iar prin lectură nu numai că mi-am dezvoltat vocabularul și imaginația, ci am și găsit modele de comportament sau situații care m-au ajutat să înțeleg lumea și pe mine însumi.

Așadar, textul expune imaginea unui personaj memorabil, vag prezentat fizic, dar dominat de iubirea pentru lectură: un tată cultivat, preocupat să transmită și copilului său adevăratele valori ale vieții, amintind de un alt tată celebru din literatura universală, Atticus Finch din *...Să ucizi o pasăre cântătoare*.

Alte detalii pe care poți să le valorifici:

- Statutul social poate fi sugerat de ocupație, mediu de viață, familie etc.
- Descrierea casei poate fi asociată cu trăsături ale personajelor care locuiesc acolo („Spune-mi unde locuiești ca să-ți spun cine ești" – Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe*).

III.

Repere teoretice pentru gramatică

Fonetică

1. Accentul
2. Sunetele limbii române
3. Despărțirea în silabe. Reguli
4. Scrierea cuvintelor de origine străină

Vocabular

1. Sinonime și antonime
2. Cuvinte polisemantice. Omonime și paronime
3. Mijloace de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea și conversiunea

Morfologie

1. Verb. Adverb. Interjecție
   a. Clasificarea verbului
   b. Conjugarea verbului
   c. Adverbul
   d. Interjecția
   e. Funcții sintactice ale verbului/adverbului/interjecției
2. Substantiv. Articol. Prepoziție. Numeral. Pronume. Adjectiv
   a. Flexiunea substantivului
   b. Articolul
   c. Prepoziția
   d. Numeralul
   e. Pronumele
   f. Adjectivul
   g. Cazuri și funcții sintactice
3. Acordul
4. Greșeli frecvente

Sintaxa frazei

Rezolvări exerciții

FONETICĂ

1. ACCENTUL

- în limba română, accentul este liber, adică poate sta pe oricare dintre silabele unui cuvânt;
- nu se pot stabili reguli;
- cuvintele pot fi accentuate pe:
  - ultima silabă: dușman, bolero, tabu, părea, lucra;
  - penultima silabă: coborâre, merge, neutru, plăcere, doctor;
  - antepenultima silabă: familie, ginere, furie, pasăre, cântece;
  - a patra silabă dinspre sfârșitul cuvântului: lapoviță, veveriță, doctoriță.

Atenție!

- norma literară actuală admite, în puține cazuri, două variante accentuate ale aceluiași cuvânt:
  - fără diferență între sensuri: polip/polip
  - cu diferență între sensuri (omografe):

companie – tovărășie, societate companie – unitate militară

mozaic – adept al mozaismului mozaic – lucrare decorativă

  - forme gramaticale diferite: cântă (indicativ prezent) – cântă (indicativ perfect simplu)
- locul accentului se modifică în cursul flexiunii unor cuvinte:
  - soră → surori; noră → nurori
  - radio → radiouri; zero → zerouri
  - merge → mergeam → mersesem

2. SUNETELE LIMBII ROMÂNE

Sunetele limbii române sunt: **vocale**, **consoane** și **semivocale**.

Diftongul este grupul de sunete alcătuit **dintr-o vocală și o semivocală** pronunțate în aceeași silabă.
Exemplu: ie-pu-re – diftongul *ie* (*i* – semivocală; *e* – vocală)
mi-a (spus) – diftongul *ia* (*i* – semivocală; *a* – vocală)

Triftongul este grupul de sunete alcătuit **dintr-o vocală și două semivocale** pronunțate într-o singură silabă.
Exemplu: cre-ioa-ne – triftongul *ioa* (*a* – vocală; *i* și *o* semivocale)

Hiatul apare între **două vocale alăturate** pronunțate în silabe diferite.
Exemplu: a-er (*a* și *e* vocale)

Atenție!

- Nu există hiat între o vocală și o semivocală.
- Unele pronume personale și unele forme ale verbului „a fi” se scriu cu litera „e” la inițială și se pronunță cu *i* semivocalic:
  [i]el – diftongul *ie*
  [i]eu – triftongul *ieu*
  [i]ei – triftongul *iei*
  [i]ele – diftongul *ie*
  [i]este – diftongul *ie*
- Dacă în silabă există o altă vocală, *i* și *e* nu sunt sunete în cuvintele care au în alcătuirea lor sunetele *ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi.*
  Exemplu: ceas – nu există diftong, pentru că *e* nu este sunet
  ceai – nu există triftong, pentru că *e* nu este sunet, dar există diftongul *ai*

- Dacă în silabă există alte vocale – *e*, *i*, *o*, *u* – atunci trebuie stabilită valoarea fonetică a lui *i/e* – vocală/fără valoare fonetică.
  Exemplu: cer-cei – există diftongul *ei*, pentru că *e* este sunet, fiind accentuat
  geam-giu – există diftongul *iu*, pentru că *i* este sunet, fiind accentuat
- Litera „x” notează sunetele [cs] (de exemplu: taxi, xilofon, expeditor) sau [gz] (de exemplu: examen, auxiliar, exercițiu).
- Există diftong în cuvintele: su-biect, o-biect, ca-nion, au-gust, tro-tuar, seif.
- Există triftong în cuvintele: pleoa-pă, leoar-că, ma-iou.
- Există hiat în cuvintele: co-o-pe-ra, po-di-um, as-pec-tu-os, pri-zo-ni-er, ma-u-so-leu, re-gi-o-nal.

3. DESPĂRȚIREA ÎN SILABE. REGULI

- O consoană între două vocale trece la silaba următoare.
  Exemplu: le-ge
- Două consoane alăturate care se află între două vocale sau între o vocală și un diftong sau triftong se despart.
  Exemplu: car-te

Excepție: dacă a doua consoană este *l* sau *r*, ambele consoane trec la silaba a doua.
Exemplu: su-plu, ti-tlu

- Trei consoane între două vocale se despart, de regulă, după prima consoană (VC-CCV).
  Exemplu: as-tru

Excepție: despărțirea se face după a doua consoană pentru grupurile: *mpt*, *ncs*, *ncș*, *lpt*, *ncț*, *nct*, *ndv*, *rct*, *rtf*, *stm*.
Exemplu: sculp-tor, jert-fă

- Patru consoane între două vocale se despart, de regulă, după prima consoană (VC-CCCV).
  Exemplu: ab-stract

Excepție: despărțirea se face după a treia consoană pentru grupurile: *rstn*, *rstv*.
Exemplu: vârst-nic

Exerciții

1. Sunt corect accentuate toate cuvintele din seria:
a. „ponei”, „mijloc”, „vector”, „cumul”.
b. „ponei”, „mijloc”, „vector”, „cumul”.
c. „ponei”, „mijloc”, „vector”, „cumul”.

2. Sunt corect accentuate toate cuvintele din seria:
a. „veveriță”, „duminică”, „sever”.
b. „veveriță”, „duminică”, „sever”.
c. „veveriță”, „duminică”, „sever”.

3. Sunt corect accentuate toate cuvintele din seria:
a. „acolo”, „încotro”, „altfel”, „alteori”.
b. „acolo”, „încotro”, „altfel”, „alteori”.
c. „acolo”, „încotro”, „altfel”, „alteori”.

4. Sunt corect despărțite în silabe toate cuvintele din seria:
a. „ia-nua-rie”, „fe-brua-ri-e”, „au-gust”, „ghe-i-zer”.
b. „ia-nu-a-ri-e”, „fe-bru-a-ri-e”, „au-gust”, „ghei-zer”.
c. „ia-nu-a-ri-e”, „fe-bru-a-ri-e”, „a-u-gust”, „ghe-i-zer”.

5. Există diftong în toate cuvintele din seria:
a. „daună”, „vilegiatură”, „vietnamez”.
b. „jaguar”, „canion”, „minion”.
c. „machia”, „butonieră”, „interior”.

6. Există hiat în toate cuvintele din seria:
a. „video”, „audio”, „aici”, „aidoma”.
b. „dispreți”, „prețui”, „teatru”.
c. „precaut”, „maiestuos”, „chiuvetă”.

7. Există triftong în toate cuvintele din seria:
a. „picioare”, „leoaică”, „tigroaică”.
b. „pleoapă”, „eu”, „roua”.
c. „leoarcă”, „ei”, „maiou”.

8. Există diftong în toate cuvintele din seria:
a. „studiu”, „mediu”, „macaragiu”.
b. „coafat”, „adesea”, „vizitiu”.
c. „deodată”, „deocamdată”, „deasupra”.

9. Numărul de sunete este egal cu numărul de litere în toate cuvintele din seria:
a. „orice”, „ceva”, „nori”, „cine”, „publice”.
b. „învățau”, „cerc”, „cititor”, „erau”, „pitici”.
c. „corigent”, „încet”, „cerere”, „același”, „negocia”.

10. Litera „x” se pronunță [gz] în toate cuvintele din seria:
a. „exercițiu”, „exigent”, „exemplu”, „extaz”, „exmatricula”.
b. „examen”, „expat”, „taxi”, „exporta”, „extern”.
c. „executiv”, „existență”, „auxiliar”, „exaspera”, „exotic”.

4. SCRIEREA CUVINTELOR DE ORIGINE STRĂINĂ

- Unele împrumuturi au fost adaptate limbii române: aisberg (fr., engl. *iceberg*), fotbal (fr., engl. *football*).
- Alte cuvinte împrumutate se scriu și se pronunță ca în limba de origine. În cazul acestora, articolul hotărât și desinența de plural se atașează astfel:
  - fără cratimă pentru cuvintele împrumutate care se termină într-o literă ce se pronunță ca în limba română: lookul (lookuri), weekendul (weekenduri), afterschoolul (afterschooluri), partyul (partyuri);
  - cu cratimă pentru cuvintele împrumutate care se termină într-o literă ce nu se pronunță ca în limba română: show-ul (show-uri), aftershave-ul (aftershave-uri).

VOCABULAR

1. SINONIME ȘI ANTONIME

Sinonime	Antonime
• sunt cuvinte cu înțelesuri atât de apropiate, încât pot fi considerate identice. • cuvintele monosemantice au sinonime totale, identice. **Exemplu:** cupru – aramă • cuvintele polisemantice au sinonime diferite, în funcție de context. **Exemplu:** • Ridică sacoșa cu dificultate. (= saltă) • A ridicat casa în două luni. (= a construit) • De Paște, au ridicat prețurile. (= au crescut) • Își ridică mânecile pentru a nu se murdări. (= suflecă) **Atenție!** Sinonimele trebuie să fie aceeași parte de vorbire.	• sunt cuvinte cu sensuri diametral opuse. • relațiile antonimice depind de context. **Exemplu:** • Are o fire **iute**. (≠ blândă) • Ploaia **iute**, de vară, se oprise. (≠ liniștită) • Era apreciat, căci era un om **iute**. (≠ domol) • Îți place mâncarea **iute**? (≠ nepicantă) **Atenție!** Antonimele trebuie să fie aceeași parte de vorbire.

Exerciții

1. Sunt sinonime cuvintele subliniate din seria:
a. Încă un paragraf a fost inserat în text./S-a înserat mai devreme.
b. Colegul meu este perfid./Vecinul meu este infatuat.
c. Această statuie este impozantă./Casa era impunătoare prin coloanele dorice.

2. Sunt antonime cuvintele subliniate din seria:
a. Copilul era curios din fire./Adesea, fiul ei era indiscret.
b. Totdeauna a fost un om încrezător./Nu-i mergea nimic bine, pentru că era pesimist.
c. A revelat misterul./A descoperit că era importantă pentru comunitate.

3. Sunt sinonime cuvintele subliniate din seria:
a. Avea o aversiune față de el./Avea simpatie față de cei curajoși.
b. Se vede în zare un nor răzleț./Calul rămăsese izolat pe câmp.
c. Copilul era sfios din fire./Tânărul era neglijent și distrat.

4. Sunt antonime cuvintele subliniate din enunțul:
a. Orice învăț are și dezvăț.
b. Are un comportament bizar, dar al lui este chiar straniu.
c. Tricoul este original, deși fotbalistul era originar din Argentina.

5. Sinonimele contextuale ale cuvintelor subliniate în enunțul „Își recăpătase (1) calmul (2) încet.” sunt:
a. recâștigase (1), armonia (2).
b. redobândise (1), liniștea (2).
c. obținuse (1), echilibrul (2).

6. Antonimul contextual al cuvântului subliniat în enunțul „Era un om iute.” este:
a. aprig.
b. impulsiv.
c. blajin.

7. Antonimul expresiei subliniate în enunțul „Se rezolvă cât ai bate din palme.” este:
a. repede.
b. imediat.
c. încet.

8. Sensul expresiei „de la Ana la Caiafa” este:
a. tergiversare.
b. rezolvare.
c. dificultate.

9. Antonimul cuvântului subliniat în enunțul „El se simțea stânjenit.” este:
a. rușinat.
b. intimidat.
c. încrezător.

10. Sinonimul expresiei „a pune bețe-n roate” este:
a. a împiedica.
b. a repara.
c. a strica.

2. CUVINTE POLISEMANTICE. OMONIME ȘI PARONIME

Cuvinte polisemantice	Omonime	Paronime
• au numai un sens denotativ și unul sau mai multe sensuri conotative.	• cuvinte diferite (apar în dicționar în articole diferite). • au aceeași formă, dar sensuri total diferite.	• cuvinte foarte asemănătoare ca formă, dar diferite ca sens (diferența de formă se reduce la un sunet sau două).

Cuvinte polisemantice	Omonime	Paronime
• unele sensuri conotative s-au generalizat și și-au pierdut expresivitatea prin folosirea frecventă (lexicalizarea tropilor). • în dicționar, apar într-un singur articol, sensurile fiind numerotate. • între sensuri există o legătură. **Exemplu:** bandă • fâșie de stofă, hârtie sau piele cu care se leagă ceva; • fâșie lată de cauciuc care transportă automat materiale (bandă rulantă); • fâșie lungă, delimitată, din partea carosabilă a unui drum (bandă de circulație); • interval de frecvență pentru un aparat (bandă de frecvență).	• cuvintele au origini diferite. • pot fi părți de vorbire diferite. **Exemplu:** bandă 1. bandă = grup de răufăcători care acționează sub conducerea unui șef; 2. bandă = fâșie.	**Exemplu:** • abilitate – pricepere • agilitate – sprinteneală • bravadă – sfidare • bravură – curaj • eminent – excepțional • iminent – inevitabil • imanent – lăuntric

Exerciții

1. Sunt omonime cuvintele subliniate din enunțul:
a. Ar mânca o <u>pară</u> ca să <u>pară</u> pofticios.
b. <u>Colțul</u> mesei este din plastic și nu se potrivește cu acel <u>colț</u> al camerei.
c. Are un <u>nod</u> în gât, pentru că nu poate desface <u>nodul</u> de la șireturi.

2. Sunt polisemantice cuvintele subliniate din seria:
a. În timpul discuției cu <u>modista</u>, se enervase./Era <u>modestă</u>, dar voia să pară altcumva.
b. A ajuns pe <u>creasta</u> muntelui./<u>Creasta</u> cocoșului este roșie.
c. Ea <u>poartă</u> o ie./El a stat la <u>poartă</u> o oră.

3. Există confuzie paronimică în enunțul:
a. Persoana aceasta se enervează repede.
b. Inserase în document mai multe informații.
c. Fusese avertizat asupra pericolului eminent.

4. Sunt polisemantice cuvintele subliniate din seria:
a. <u>Casa</u> de la țară are trei camere./<u>Casa</u> zilnic trei mașini.
b. A <u>prins</u> trenul spre mare./L-a <u>prins</u> de tricou.
c. Sultanul a trimis un <u>sol</u> în Muntenia./Desenase pe portativ cheia <u>sol</u>.

5. Sunt paronime cuvintele subliniate din seria:
a. <u>Visele</u> deveniseră coșmaruri./Își îndeplinise toate <u>visurile</u>.
b. Am cumpărat două <u>cornuri</u> cu ciocolată./<u>Coarnele</u> cerbului erau impresionante.
c. Viața de <u>monah</u> se petrece în rugăciune./Era un <u>monarh</u> luminat, dar necredincios.

6. Sunt omonime cuvintele subliniate din seria:
a. În text, <u>prevalează</u> neologismele./Au fost <u>prelevate</u> probe pentru laborator.
b. A studiat la istorie <u>regimul</u> comunist./A ținut un <u>regim</u> strict.
c. <u>Ia</u> cartea de pe masă./O <u>ia</u> amețeala.

IV.

35 de teste de antrenament

Accesează sugestiile de rezolvare a testelor și baremele în format flipbook:

Pentru descărcare, scanează codul QR alăturat:

TESTUL 1

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de două ore.

SUBIECTUL I — 70 de puncte

Citește fiecare dintre textele de mai jos pentru a putea răspunde la cerințele formulate.

Textul 1

Noaptea-i dulce-n primăvară, liniștită, răcoroasă,
Ca-ntr-un suflet cu durere o gândire mângâioasă,
Ici, colo, cerul dispare sub mari insule de nori,
Scuturând din a lui poale lungi și repezi meteori.

Pe un deal în depărtare un foc tainic strălucește
Ca un ochi roș de balaur care-adoarme și clipește.
Sunt păstori în șezătoare sau vro ceată de voinici?
E vro tabără de care sau un rond de tricolici?

Către munți prin întuneric un lung bucium se aude.
El aminte suvenirul celor timpuri negre, crude,
Când din culme-n culme noaptea buciumele răsunau
Și la lupte sângeroase pe români îi deșteptau.

Acum însă viața-i lină; țara doarme-n nepăsare!
Când și când, un câine latră la o umbră ce-i apare,
Și-ntr-o baltă mii de broaște în lung hor orăcăiesc,
Holbând ochii cu țintire la luceafărul ceresc!

Vasile Alecsandri, *Noaptea*

Textul 2

În emisfera nordică, echinocțiul de martie marchează începutul primăverii astronomice, iar cel de septembrie începutul toamnei astronomice.

În emisfera sudică, situația este inversată.

În ziua echinocțiului, ziua și noaptea au aproximativ aceeași durată în orice loc de pe Pământ. Acest lucru se datorează faptului că Soarele se află exact pe ecuatorul ceresc și nu mai departe sau mai aproape de poli.

Cuvântul *echinocțiu* provine din limba latină și înseamnă ***egal cu noaptea*** (*aequus – egal și nox – noapte).*

Echinocțiul a fost observat și celebrat de multe culturi și civilizații antice, care l-au asociat cu renașterea naturii, armonia dintre lumină și întuneric și echilibrul dintre forțele cosmice. De exemplu:

- Pentru egipteni, echinocțiile erau legate de cultul zeului Osiris, simbol al morții și al renașterii.
- Pentru greci, echinocțiile erau legate de miturile Persefonei și Demetrei, fiica și mama zeițelor fertilității și a recoltei.
- Pentru romani, echinocțiile erau legate de sărbătoarea Cybele sau Magna Mater (Marea Mamă), zeița naturii și a fertilității.
- Pentru persani, echinocțiile erau legate de sărbătoarea Nowruz sau Anul Nou la perși.
- Pentru mayași, echinocțiile erau legate de construcția piramidelor lor astronomice și ceremoniale.
- În prezent, echinocțiile sunt recunoscute ca evenimente astronomice importante și sunt folosite pentru a calcula data unor sărbători religioase precum Paștele creștin sau Pesah-ul evreiesc.

De asemenea, echinocțiile sunt prilejuri pentru a admira frumusețea naturii care renaște după iarnă, iar zilele devin mai lungi și mai calde.

Alexandru Stan, „Echinocțiul de Primăvară: ce este și cum se manifestă”, martie 2023, www.mediafax.ro

A. Scrie răspunsul pentru cerințele de mai jos, cu privire la textele date.

1. Completează spațiile libere cu informații din textul 2. 2 puncte

În ziua echinocțiului, ziua și noaptea _____, fiindcă Soarele se află _____ _____ .

2. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din textul 1. 2 puncte

Focul strălucește
a. pe câmp.
b. pe un deal.
c. pe un munte.
d. pe mirișe.

3. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din textul 1. 2 puncte

Pe români îi deșteptau
a. cântecele patriotice.
b. sunetele puternice.
c. buciumele.
d. dorințele de libertate.

4. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din textul 2. 2 puncte

Cuvântul „echinocțiu” provine din limba
a. greacă.
b. greacă veche.
c. latină.
d. franceză.

5. Notează „X” în dreptul fiecărui enunț pentru a stabili dacă este adevărat sau fals, bazându-te pe informațiile din cele două texte. 6 puncte

Textul 1

Enunțul	Adevărat	Fals
În poezie este prezentat un peisaj de primăvară.		
Pe baltă se aude o broască.		
Noaptea este liniștită.		

Textul 2

Enunțul	Adevărat	Fals
Echinocțiul a fost asociat cu renașterea naturii.		
Echinocțiile sunt folosite pentru a calcula anumite sărbători religioase.		
Echinocțiul de primăvară înseamnă zile scurte și nopți lungi.		

6. Precizează felul rimei și măsura versurilor din prima strofă din textul 1. 6 puncte

_____

_____

_____

_____

7. Prezintă, în cel puțin 30 de cuvinte, o diferență între limbajul utilizat în textul 1 și cel din textul 2, valorificând câte o secvență relevantă din fiecare text. **6 puncte**

8. Crezi că sunt utile informațiile de natură științifică cu privire la anumite fenomene astronomice? Motivează-ți răspunsul, în minimum 50 de cuvinte, valorificând textul 2. **6 puncte**

9. Asociază poezia *Noaptea* de Vasile Alecsandri cu un alt text literar citit ca lectură suplimentară sau studiat la clasă, prezentând, în 50-100 de cuvinte, o temă comună, prin referire la câte o secvență relevantă din text. **6 puncte**

B.

1. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect. **2 puncte**

Numărul literelor și al sunetelor este același în toate cuvintele din seria:
a. „gheară”, „ceai”, „cinematograf”, „ceapă”.
b. „cercel”, „liceu”, „germană”, „ger”.
c. „ger”, „ghem”, „cer”, „ciudat”.
d. „cerneală”, „cer”, „cercel”, „geografie”.

2. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect. 2 puncte

Sunt compuse toate cuvintele din seria:
a. „totodată”, „despre”, „cuminte”, „de pe”.
b. „înnebunit”, „astfel”, „de la”, „dinspre”.
c. „nebunesc”, „pe la”, „altminteri”, „Baia Mare”.
d. „Câmpulung”, „BCR”, „aprozar”, „înnăscut”.

3. Construiește un enunț cu omonimul cuvântului subliniat din enunțul „E vro tabără de <u>care</u> sau un rond de tricolici?”. 2 puncte

_____

_____

4. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect. 2 puncte

În secvența „Când și când, un câine latră la o umbră ce-i apare” există:
a. un substantiv articulat nehotărât.
b. două substantive articulate nehotărât.
c. trei substantive articulate nehotărât.
d. niciun substantiv articulat nehotărât.

5. Selectează, din textul 1, trei adjective diferite, pe care le vei preciza: 6 puncte

Adjectivul	Tipul adjectivului selectat

6. Alcătuiește un enunț negativ în care substantivul „noaptea” să îndeplinească funcția de complement indirect (1) și un enunț asertiv în care pronumele relativ „care” să fie complement direct (2). 6 puncte

(1) _____

(2) _____

7. Precizează tipul de raport sintactic realizat între propozițiile din secvența următoare: 6 puncte

„Noaptea-i dulce-n primăvară, liniștită, răcoroasă,
Ca-ntr-un suflet cu durere o gândire mângâioasă,
Ici, colo, cerul dispare sub mari insule de nori,
Scuturând din a lui poale lungi și repezi meteori.”

_____

8. Completează spațiile libere cu formele corecte ale cuvintelor notate în paranteze. 6 puncte

_____ (*dragă*, feminin, plural) mele,

Am aflat că în curând _____ (*copil*, plural, articulat hotărât) _____ (*nostru*) vor participa la un concurs de _____ (*poezie*, plural, nearticulat) și _____ (*a vrea*, modul indicativ, timpul prezent, persoana I, singular) să știți și voi. Mi _____ (*a plăcea*, modul condițional-optativ, timpul prezent) să îi susținem la concurs.

SUBIECTUL AL II-LEA 20 de puncte

Scrie un text de minimum 150 de cuvinte, în care să prezinți mesajul poeziei/o semnificație a poeziei *Noaptea* de Vasile Alecsandri.

În redactarea textului:

- vei preciza mesajul textului/o semnificație a textului, prin referire la temă;
- vei prezenta două elemente componente ale peisajului;
- vei interpreta două figuri de stil diferite, relevante pentru mesaj/semnificație;
- vei menționa o emoție exprimată/un sentiment exprimat în textul poetic, justificându-ți alegerea.

Punctajul pentru compunere se acordă astfel:

- conținutul compunerii – 12 puncte;
- redactarea compunerii – 8 puncte (marcarea corectă a paragrafelor – 1 punct; coerența textului – 1 punct; proprietatea termenilor folosiți – 1 punct; corectitudinea gramaticală – 1 punct; claritatea exprimării ideilor – 1 punct; ortografia – 1 punct; respectarea normelor de punctuație – 1 punct; lizibilitatea – 1 punct).

Notă! Compunerea nu va fi precedată de titlu sau de motto. Punctajul pentru redactare se acordă doar în cazul în care compunerea are minimum 150 de cuvinte și dezvoltă subiectul propus.

TESTUL 1
(rezolvare completă)

SUBIECTUL I — 70 de puncte

A.

1. În ziua echinocțiului, ziua și noaptea **au aproximativ aceeași durată**, fiindcă Soarele se află **exact pe ecuatorul ceresc**. 2 puncte

2. Răspuns corect: **b.** pe un deal. 2 puncte

3. Răspuns corect: **c.** buciumele. 2 puncte

4. Răspuns corect: **c.** latină. 2 puncte

5. Textul 1

Enunțul	Adevărat	Fals
În poezie este prezentat un peisaj de primăvară.	×	
Pe baltă se aude o broască.		×
Noaptea este liniștită.	×	

Textul 2

Enunțul	Adevărat	Fals
Echinocțiul a fost asociat cu renașterea naturii.	×	
Echinocțiile sunt folosite pentru a calcula anumite sărbători religioase.	×	
Echinocțiul de primăvară înseamnă zile scurte și nopți lungi.		×

6 puncte

6. Rima este împerecheată (a a b b) și măsura de 15-16 silabe. 6 puncte

7. O diferență majoră constă în caracterul **subiectiv, expresiv** al primului text față de cel **obiectiv, informativ** al celui de-al doilea. În textul poetic, limbajul este figurat, utilizând metafore pentru a crea emoție: „insule de nori”. În schimb, textul nonliterar utilizează un limbaj denotativ, științific, pentru a explica un fenomen: „Soarele se află exact pe ecuatorul ceresc”. 6 puncte

8. Consider că informațiile de natură științifică sunt esențiale, deoarece ne ajută să înțelegem mecanismele universului în care trăim. Valorificând textul 2, observăm că aceste date nu sunt doar teoretice, ci au aplicații practice și culturale: ele permit calcularea sărbătorilor religioase (Paștele) și explică schimbările climatice care influențează agricultura și „renașterea naturii”. Astfel, știința ne oferă repere temporale precise și o bază pentru tradițiile umane. 6 puncte

9. Poezia *Noaptea* de Vasile Alecsandri poate fi asociată cu ***Vara*** **de George Coșbuc**, având ca temă comună **natura**. În textul lui Alecsandri, natura este surprinsă într-un moment de liniște nocturnă, unde „țara doarme-n nepăsare”. Similar, în poezia lui Coșbuc, este descris un tablou dinamic al naturii sub dogoarea soarelui, ambele texte evidențiind legătura profundă dintre om și spațiul cosmic/terestru prin intermediul imaginilor vizuale și auditive specifice descrierii. 6 puncte

B.

1. Răspuns corect: **d.** „cerneală”, „cer”, „cercel”, „geografie”. 2 puncte

2. Răspuns corect: **a.** „totodată”, „despre”, „cuminte”, „de pe”. 2 puncte

3. Nu am hotărât încă pe **care** drum să o luăm spre munte. 2 puncte

4. Răspuns corect: **b.** două substantive articulate nehotărât („**un** câine”, „**o** umbră”). 2 puncte

5.

Adjectivul	Tipul adjectivului selectat
„dulce”	adjectiv propriu-zis
„liniștită”	adjectiv participial
„vro”	adjectiv pronominal nehotărât

6 puncte

6. (1) Nu i-am acordat **nopții** nicio importanță în jurnalul meu. (*nopții* = complement indirect în cazul dativ)
(2) Filmul pe **care** l-am văzut ieri a fost foarte emoționant. (*care* = complement direct) 6 puncte

7. **Tipul de raport sintactic:** coordonare prin juxtapunere 6 puncte

8. **Dragile** mele,
Am aflat că în curând **copiii noștri** vor participa la un concurs de **poezii** și **vreau** să știți și voi. Mi-**ar plăcea** să îi susținem la concurs. 6 puncte

SUBIECTUL AL II-LEA — 20 de puncte

Poezia *Noaptea* de Vasile Alecsandri transmite un mesaj profund despre **starea de liniște și de meditație** pe care peisajul nocturn o induce sufletului uman, împletind tema pastelului cu ecouri ale istoriei naționale.

Textul nu descrie doar un tablou static, ci surprinde tranziția de la frumusețea calmă a prezentului la amintirea tulburătoare a **vremurilor de restriște**.

Un prim element al peisajului este **bolta cerească**, descrisă ca un spațiu aflat într-o continuă mișcare, unde „mari insule de nori" lasă să treacă meteori rapizi, sugerând o legătură vie între lumea terestră și cer. Al doilea element este **focul tainic** de pe deal, care introduce o notă de mister, făcând trecerea de la planul real la cel legendar prin întrebările retorice ale **vocii ficționale aflate în ipostaza unui observator melancolic**, preocupat de identitatea celor care veghează în noapte.

Mesajul este susținut de figuri de stil expresive. **Comparația** „un foc [...] strălucește / Ca un ochi roș de balaur care-adoarme și clipește." transformă un simplu foc de tabără într-o prezență mitologică, accentuând atmosfera de basm a nopții. Totodată, **personificarea** „țara doarme-n nepăsare" subliniază contrastul dintre zbuciumul istoric de odinioară, vestit de buciume, și liniștea deplină a prezentului.

Sentimentul dominant este unul de **nostalgie împletită cu o pace contemplativă**. Această emoție este justificată de evocarea „timpurilor negre, crude", care transformă sunetul buciumului dintr-un semnal de alarmă într-un „suvenir" îndepărtat. Finalul poeziei, prin imaginea broaștelor care privesc spre luceafăr, sugerează o stare de încremenire și admirație, în care întreg universul pare să se reculeagă sub vraja unei nopți de primăvară ce aduce „mângâiere" sufletului îndurerat.

Așadar, semnificația poeziei constă în profunda comuniune dintre om și universul nocturn, care devine un spațiu al regăsirii și al mângâierii sufletești. Peisajul este o stare de spirit, liniștea deplină a prezentului oferind ocazia unei reflecții asupra trecutului. Astfel, noaptea de primăvară simbolizează pacea regăsită a unei țări care, după perioade de zbucium, își caută acum liniștea sub privirea ocrotitoare a cerului înstelat.

Autoevaluare	Da	Parțial	Nu
Am identificat ce am rezolvat corect și ce pot îmbunătăți.			

TESTUL 2
(rezolvare completă)

SUBIECTUL I — 70 de puncte

A.

1. Oamenii sunt îngrijorați din cauza **situației internaționale**, dar apreciază că războiul **ar fi prea stupid ca să le zădărnicească teatrul**. — 2 puncte

2. Răspuns corect: **d.** pe plajă. — 2 puncte

3. Răspuns corect: **b.** decolorată. — 2 puncte

4. Răspuns corect: **c.** de autor. — 2 puncte

5. Textul 1

Enunțul	Adevărat	Fals
Familia Vălimărescu este din Focșani.	×	
Bătrânul știe că va începe războiul.	×	
Emanuel este prieten cu familia Vălimărescu.		×

Textul 2

Enunțul	Adevărat	Fals
În august au apărut afișe cu mobilizarea.	×	
Lionel era sublocotenent în rezervă.	×	
Fratele Longin vine de la Alba Iulia.		×

6 puncte

6. a. Fragmentul aparține tiparului textual descriptiv, remarcându-se morfologic prin utilizarea verbelor la imperfect („purta", „avea") și a numeroaselor grupuri substantiv-adjectiv, în timp ce stilistic se evidențiază prin epitete („decolorată") și comparația „semănând [...] cu un beret de marinar", tehnici folosite pentru a contura portretul fizic al bătrânului.

b. Secvența ilustrează tiparul textual dialogat, identificat grafic prin prezența liniilor de dialog și stilistic prin verbele dicendi („spuse", „repetă"), în timp ce morfologic se bazează pe utilizarea verbelor la timpul prezent („vin", „pleacă"), marcând interacțiunea directă și schimbul de informații dintre cele două personaje. — 6 puncte